

Sygn. akt II BU 3/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z wniosku J. U.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o ustalenie istnienia ubezpieczenia chorobowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 lipca 2015 r.,
skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia
wnioskodawczyni na wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 28 lutego 2014 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2014 r., Sąd Okręgowy w T. oddalił odwołanie wnioskodawczyni J. U. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 października 2013 r. ustalającej, że podlegała ona dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w

okresie od dnia 4 listopada 2009 r. do dnia 31 marca 2013 r. W ocenie Sądu, wobec znacznego przekroczenia terminu do uiszczenia składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe wnioskodawczyni, ubezpieczenie to ustało z dniem 1 kwietnia 2013 r. stosownie do art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121, dalej ustawa systemowa).

Pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 28 lutego 2014 r., zaskarżając powyższy wyrok w całości.

Skarga została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego - art. 32 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez „naruszenie fundamentalnych zasad sprawiedliwości społecznej i równego traktowania przez władze publiczne” oraz art. 14 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej, poprzez błędną wykładnię przepisów i uznanie, że „skarżącą nie obejmuje okres ubezpieczenia dobrowolnego oraz, że skarżącą wiążą terminy do zapłaty składki na ubezpieczenie dobrowolne, wskazane w art. 47 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, mimo okoliczności uzasadniających opłatę składki po terminie, wskazane w art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej”. Pełnomocnik wskazał, że „wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, oraz że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie niniejszej skargi”. W uzasadnieniu powołał się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06 (OSNC 2006 nr 6, poz. 113), według którego „dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, od którego stronie przysługiwały środki prawne, z których nie skorzystała, zależy m. in. od istnienia wyjątkowego wypadku w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. Taki wyjątkowy wypadek może, przykładowo, wchodzić w rachubę, gdy strona nie skorzystała z przysługującego jej środka zaskarżenia z powodu ciężkiej choroby, katastrofy, klęski żywiołowej lub uzyskania błędnej informacji od pracownika sądu”. Uprawdopodobniając wystąpienie szkody wyrządzonej przez wydanie zaskarżonego wyroku, powołano pozbawienie wnioskodawczyni możliwości podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie po dniu 31 marca 2014 r.

Pełnomocnik wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy z dnia 28 lutego 2014 r. oraz orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Oceniając dopuszczalność skargi Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. określa w sześciu punktach wymagania, jakim powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Są to: oznaczenie orzeczenia (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz ich uzasadnienia (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (pkt 5) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem (pkt 6). Jedną z przesłanek uzasadniających złożenie skargi jest niemożność zmiany lub uchylenia wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do skargi, jak i w przeszłości). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest dopuszczalna, gdy zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze jednego z tak rozumianych środków prawnych nie była i nie jest możliwa (co strona musi wykazać w treści skargi – art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Tymczasem wniesiona skarga, dotyczy wyroku, którego zmiana była możliwa w drodze przysługujących skarżącej środków prawnych. Od tego wyroku, doręzonego pełnomocnikowi skarżącej wraz z uzasadnieniem w dniu 19 marca 2014 r. (data potwierdzenia odbioru), przysługiwała apelacja, której skarżąca nie złożyła w ustawowym terminie. W przedmiotowej skardze nie wypełniono warunku wykazania niemożności wzruszenia zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że skarga

jest co do zasady niedopuszczalna, jeżeli w sprawie strona miała możliwość zaskarżenia wyroku apelacją, skargą kasacyjną, skargą o wznowienie postępowania lub mogła skorzystać z innego środka, np. wniosku o przywrócenie terminu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 stycznia 2006 r., II CNP 2/06, OSNC 2006 nr 6, poz. 112, także z dnia 12 maja 2011 r., II BU 10/10, LEX nr 863955). Od tego unormowania ustawodawca wprowadził wyjątek przewidziany w art. 424¹ § 2 k.p.c. Na podstawie tej regulacji, skarga przysługuje także - w wyjątkowych wypadkach - od prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, chociaż strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, jeżeli niezgodność orzeczenia z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. Zatem wyjątek od zasady określonej w art. 424¹ § 1 k.p.c. uzależnia dopuszczalność skargi od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: po pierwsze - istnienia wyjątkowego wypadku, który uniemożliwił wniesienie środka odwoławczego lub środka zaskarżenia i po drugie - występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że wyjątkowe wypadki, o których stanowi art. 424¹ § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniechań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających charakter siły wyższej - ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia (por. postanowienia z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006 nr 6, poz. 113; z dnia 29 listopada 2006 r.,

II CNP 85/06, niepublikowane; z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008 nr 4, poz. 114; z dnia 10 sierpnia 2010 r., II CNP 38/10, LEX nr 603890).

Pełnomocnik skarżącej powołuje się na zdiagnozowaną u niej w 2009 r. chorobę afektywną dwubiegunową, która „z uwagi na jej specyfikację, (...) była przyczyną zaliczenia Pani J. U. do lekkiego stopnia niepełnosprawności w okresie od dnia 3 sierpnia 2009 r. do dnia 31 października 2015 r.”. Powyższe „(...) stanowiło przyczynę dla których nie mogła ona aktywnie uczestniczyć w toku całego procesu, (...) niemniej zaniechanie podjęcia w odpowiednim czasie działań, mających na celu zaskarżenie orzeczenia Sądu I instancji, nie było możliwe z uwagi na jej ówczesny stan zdrowia”.

Powyższe twierdzenie nie może być uznane za wystarczające skoro nie zostało poparte żadnymi dowodami, uwzględniając że wnioskodawczyni przed Sądem pierwszej instancji była reprezentowana przez fachowego pełnomocnika (radcę prawnego), który złożył wniosek o sporządzenie i doręczenie odpisu uzasadnienia wyroku Sądu. Także w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji wnioskodawczyni brała w nim czynny udział, a jej stan zdrowia nie powodował żadnych problemów procesowych. Powyższe sprawia, że nie ma podstaw do stwierdzenia niezgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia w trybie art. 424¹ k.p.c., skoro strona z przyczyn przez siebie zawinionych nie skorzystała z przysługującej jej apelacji ani nie wykazała, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi w trybie art. 424¹ § 2 k.p.c. poprzez naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowiek lub obywatela.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że oceniana skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ k.p.c.